

suMagazinet

Nr 3.2006

**Nya liv med ägg-
eller spermadonation**

**Gömda flyktingar
ska ha vård efter behov**

**Ljus och hemkänsla i den
nya psykiatribyggnaden**

Gömnda flyktingar ska ha vård efter behov

BILD: ADAM IHSE

Behovet – inte patienternas bakgrund – ska ligga till grund för vården.

– Alla patienter ska få akut vård oavsett om de just då kan betala eller ej. Ingen ska alltså vara rädd för att söka vård på SU, även om han eller hon är en gömd flykting. Det är viktigt att samtliga medarbetare på SU känner till och verkar för detta, säger sjukhusdirektör Jan Eriksson.

I november 2005 presenterade Läka- re utan gränser i Sverige en rapport, som bygger på intervjuer med 102 gömda patienter i Stockholmsområ- det. Majoriteten av dem uppger att de stött på olika typer av hinder när de sökt vård. Hindren var bland an-

nat rädsla för att bli avslöjad, en upp- fattning att man inte hade rätt att söka vård samt svårigheter att betala. En del hade blivit nekade vård av sjukvårdspersonal.

Rapporten handlar inte om Väst- sverige, men här liksom i Stock-

”Vi betonar att sjukvårds- personalens uppgift är att ge sjukvård, oavsett patientens nationalitet, identitet, legala status eller betalningsförmåga.”

holmstrakten får många gömda flyk- tingar vård genom volontärnätverk som Rosengrenska. För att förhindra att gömda flyktingar stöter på hinder som dem som presenterades i rappor- ten beslutade SUs styrelse i juni att ge sjukhusdirektören i uppdrag att se till att berörd personal utbildades.

Etiskt Forum vid SU har engage- rats att ordna etiska seminarier för att förmedla förhållningssätt, rutiner och regelverk till personalen på enheter som tar emot patienter akut. Det handlar då om akut och annan ome- delbart nödvändig vård, för såväl tu- rister som personer som befinner sig i landet utan gällande tillstånd.

– Seminarierna började under ok- tober och fortsätter tills alla enheter för akutvård fått vara med, säger Ker- stin Nilsson, sjuksköterska och väg- ledare i etik.

– Vid de här tillfällena tar vi upp Sveriges lagstiftning men även de de- klarationer och konventioner som Sverige skrivit under. Vi betonar att sjukvårdspersonalens uppgift är att ge sjukvård, oavsett patientens nationa- litet, identitet, legala status eller be- talningsförmåga.

Hon genomför seminarierna till- sammans med sin kollega Kerstin Holmberg och sjukhuspräst Daniel Brattgård, sakkunnig i etik.

– Det är viktigt att personalen vet vad som gäller och hur de rent prak- tiskt kan registrera personer utan svenskt personnummer. I sådana lä- gen får man ordna ett fiktivt person- nummer som patienten ska använda vid varje besök. Det är nödvändigt för journaldokumentationen och pa- tientens medicinska säkerhet, fram- håller Kerstin Holmberg.

– Vi vill hjälpa personalen till en trygghet i mötet, genom att vi ger kunskap om den juridiska och etiska bakgrunden. Det blir nog en lättnad för dem som varit tveksamma till hur de ska hantera rutinerna när det kommer en gömd flykting, säger Daniel Brattgård.

Gömnda barn har rätt till samma

hälso- och sjukvård som andra svens- ka barn. Det står i FN:s barnkonven- tion som Sverige åtagit sig att följa. En vuxen person som saknar uppe- hållstillstånd har däremot inte rätt till subventionerad vård, och får därför med sig en räkning på fullpris för den givna vården. Ett besök på en akutmottagning kan kosta 2 600 kronor och att föda barn på sjukhus 10 000-25 000 kronor. Det är orim- liga summor för de gömda flyktingar som är beroende av andras välvilja för sin överlevnad. Den som en dag får permanent uppehållstillstånd kan ha samlat på sig stora vårdskulder.

– Västra Götalandsregionen får schablonpengar för vård av asyl-

”Vi vill hjälpa personalen till en trygghet i mötet, genom att vi ger kunskap om den juridiska och etiska bakgrunden. Det blir nog en lättnad för dem som varit tveksamma till hur de ska hantera rutinerna när det kommer en gömd flykting.”

sökande, men inga pengar för vård av gömda flyktingar, som ska betala själva. Varje sjukhus och primärvårdsför- valtning avgör självständigt hur och om de ska fordra in dessa pengar, säger Sirpa Hindebo, ekonom vid Enheten för asyl- och flyktingfrågor i hälso- och sjukvården i Västra Göta- landsregionen.

– SUs sjukhusdirektör har beslutat att den sortens skulder inte ska gå till indrivning, säger chefläkare Eva Haglind, SU.

– Om vi vet att en person som har skuld till SU är gömd flykting, för- söker vi stoppa obetalda räkningar så att de inte går till inkasso, säger Helen Edman, vid SUs ekonomiavdelning inom Gemensam administration.

SUs styrelse har skrivit till Region- styrelsen och föreslagit ett gemensamt synsätt på avgiftsfrågan för gömda flyktingar.

ANN LOUISE LEIKIN

Rosengrenska ger stöd i mötet med SU

– Det är föredömligt att SUs ledning tydligt informerar om vad som gäller för vård av gömda flyktingar, säger barn- läkaren Henry Ascher.

En del av de gömda flyktingarna har varit rädda för att avvisas, krävas på förskotts betalning eller inte bedömas som tillräckligt akut sjuka. Just osä- kerheten har varit skrämmande för många, är Henry Aschers erfarenhet från frivilligverksamheten Rosen- grenska kliniken som han tillsam- mans med sjuksköterskan Anne Sjögren var med och drog igång 1998.

Rosengrenska ger vård till gömda flyktingar i Göteborgsområdet. Det är en tillfällig nödlösning för en verk- samhet, som de tycker att den offici- ella hälso- och sjukvården egentligen skulle ta hand om.

Anne Sjögren är spindeln i nätet när det gäller att förmedla vård till gömda flyktingar. Hon jobbar ideellt med Rosengrenska nätverk av frivil- lig vårdpersonal av alla kategorier in- klusive tolkar. Alla i nätverket, varav många är SU-anställda, ställer upp gratis för att hjälpa de svagaste, mest utsatta i samhället.

– Vår funktion har också varit att hjälpa flyktingar att hitta rätt och att reda ut missförstånd kring vården, säger hon.

Asylsökande och gömda flyktingar över 18 år har rätt till akutsjukvård. Ibland vägras de vård, eller också får de inte fullgod vård. Problemen kan börja redan i kassan, många blir liv- rädda för alla frågor om personnum- mer, adress och vem som är betal- ningsansvarig.

Så mycket står på spel för en gömd flykting som fruktar att avslö- jas. Det kan vara skrämmande att se en polisbil stå utanför akutintaget. Därför stöttar man flyktingar så att de känner sig lugna och vågar lita på att de får akut vård inom SU. Någon från Rosengrenska kan exempelvis i förväg ringa akuten och sedan även följa med flyktingen dit. Ibland räcker det med att få med sig en ”remiss” från Rosengrenska, för att en gömd person ska känna sig trygg med att söka akuten.

– Vi hoppas på en generös tolk- ning av vad som är akut och nödvän-

dig vård. Många gömda människor har inget nätverk omkring sig, och kan bli oroliga för något som sjuk- vården inte bedömer som akut, säger Anne Sjögren.

Hon berättar om en kvinna som sökte ett sjukhus i Sverige akut för bröstsmärtor. Vid röntgenundersök- ningen upptäcktes förändringar, som borde utredas för att utesluta cancer. Detta bedömdes dock inte som akut, vilket ledde till att kvinnan fick sin bröstcancerdiagnos ett halvår för sent. Då hade cancer spridit sig, och kvinnan avled efter en tid.

Henry Ascher anser att man mäs- te göra en sådan utredning trots att patienten är gömd. Han tycker att man ska arbeta efter vetenskap och beprövad erfarenhet även i ett fall som detta. Generös bedömning gör att man kan sätta in tidigare insatser för att hindra allvarlig försämring, och därmed förebygga ett större vårdbehov.

– Merparten av vården för gömda flyktingar sker inom den vanliga of- fentliga vården. De första åren var det lättare för Rosengrenska att slussa gömda flyktingar dit. På senare år har det varit svårare, kanske har det

”Vi hoppas på en generös tolkning av vad som är akut och nödvändig vård. Många gömda människor har inget nätverk omkring sig, och kan bli oroliga för något som sjukvården inte bedömer som akut.”

med ekonomin att göra, säger Henry Ascher.

Han och Anne Sjögren är eniga om att vård av gömda borde betalas med statliga pengar, så att en enskild verksamhet inte belastas av kostna- derna.

ANN LOUISE LEIKIN

Henry Ascher

Anne Sjögren